

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

CARE ESTE VIRTUTEA CEA MAI MARE?

Trăim în epoca simpozioanelor, a colocviilor, a conferințelor, a congreselor, a tot felul de adunări, naționale și internaționale. Ele sînt semnul lărgirii și întăririi comunicării dintre oameni. Oamenii comunică, își asociază ideile, își rînduiesc viața împreună. Doi gîndesc mai bine decît unul. Mai mulți și mai bine. Oamenii își coordonează gîndurile, planurile. Se merge din ce în ce mai mult spre coordonări planetare. Tendința e să nu se mai lase nimic pe seama întîmplării. Prevederea și planificarea asigură cunoașterea consecințelor tuturor acțiunilor pe care le întreprindem, și urmăresc evitarea surprizelor.

Astfel de comunicări între oameni, în forme de sigur diferite de cele de azi și cu mijloacele vremii, au existat dintotdeauna. Principiul, ca și scopul comunicării a fost însă întotdeauna asemănător celor de azi. Veacul al IV-lea al erei creștine a fost, probabil, momentul care a inaugurat, și cred că nu numai în domeniul religios, consultările la scară mondială. Evident, la scara lumii cunoscute atunci, și la scara intereselor comune acelei lumi.

Creștinismul a fost prima mare idee universală, iar forma comunicării dintre toți cei care îl reprezentau a fost *Sinodul ecumenic*. Ecumenic vine de la *oikumene*, care înseamnă *lume*. Ecumenic înseamnă *mondial*. Cel dintîi *Sinod ecumenic*, organizat de împăratul Constantin cel Mare în anul 325, la Niceea, în Asia Mică (orașul și catedrala în care s-a ținut există și azi), a adunat 318 participanți, episcopi din toată lumea. Am avut și noi, românii, reprezentantul nostru, un episcop de Tomis, Constanța de azi. E menționat în documente. Aceasta e încă una din dovezile vechimii creștinismului nostru.

Sinoadele ecumenice s-au continuat, devenind adevărate instituții de clarificare, la dimensiuni universale, a unor idei, doctrine, credințe, și de impunere a lor ca norme obligatorii peste tot. Fiind adunări bisericesti, ele și-au desfășurat discuțiile și și-au luat deciziile sub asistența Sfîntului Duh, încredințarea despre această asistență venind prin adoptarea hotărîrilor întotdeauna cu unanimitate. Duhul Sfînt este Duhul adevărului și al unității. Duhul Sfînt inspiră unitatea; unitatea atestă lucrarea Sfîntului Duh.

Dar consultările, la nivele mai reduse, sînt de sigur mai vechi decît posibilitățile noastre de întoarcere în trecut. Prima pornire a omului cînd a început să și folosească rațiunea, în cea mai timpurie epocă a existenței lui, a fost să întreb, să se consulte. Să încerce să afle de la altul ceea ce nu știa el. Și copilul, cînd formulează prima întrebare, inaugurează starea de consultare. Aceasta nu-l va mai părăsi niciodată, afară de momentul în care va începe să și piardă rațiunea.

Poetul și scriitorul V. Voiculescu (1884—1963)(II)

— La 25 de ani de la moartea sa —

Mai recent, în 1986, a apărut un nou volum din opera lui Voiculescu, intitulat *Gînduri albe* (Edit. Cartea Românească, 556 p.). E vorba de o carte cuprinzînd „totalitatea scrierilor sau cuvintelor rostite de marele poet și prozator, dar rămase nepăstrate și cvasineditate”, cum precizează criticul Șerban Cioculescu în Cuvînt înainte. Iar Victor Crăciun, în studiul introductiv, intitulat „Biografia manuscriselor voiculescilor”, subliniază la rîndul său: „Nimic din ceea ce propunem spre lectură în această carte nu a fost tipărit în volumele semnate de V. Voiculescu”.

Acest ultim volum, impunător prin numărul paginilor și deosebit de variat prin conținut, a venit să întregască în mod fericit imaginea unui mare scriitor a cărui existență pilduitoare a avut nu puține trăsături desprinse parcă din viețile sfinților. Cartea cuprinde cinci capitole purtînd următoarele titluri: I. *Problema interpretării*, II. *Permanența culturii*, III. *În ochii țării noastre*, IV. *De la primele la ultimele și V. Confesiuni*. La (sîrșit editorilor Victor Crăciun și Radu Voiculescu) au adăugat ample Note și Variante privind piesele componente ale fiecărui capitol.

În textele din primele trei capitole scriitorul expune crezul său despre artă, închină pagini substanțiale unor reprezentanți de frunte ai culturii noastre (Eminescu, Vlahuță, Dinicu Golescu, Anton Pann etc.), sau ai culturii universale (Leonardo da Vinci, Shakespeare, Ibsen, Pușkin etc.), explică și adîncește conceptul de cultură, insistînd asupra bogăției folclorului nostru și asupra însușirilor sufletești ale țărânului român. De asemenea, caută să trezească, mai ales la tineret, interesul și pasiunea pentru frumusețile neîntrecute ale patriei noastre, el însuși fiind un mare iubitor de drumeție. Și încă alte probleme, pe aceeași linie de preocupări. O parte din aceste texte au fost rostite la radio, în cadrul unor emisiuni conduse de însuși scriitorul, calitate în care a desfășurat o operă

de educator în cel mai nobil înțeles al cuvîntului.

Singur sau în colaborare a întocmit un *Questionar folcloric*, precum și instrucțiuni privind *monografia comunității românești*, pentru trecutul nostru, pentru „ogorul țării noastre”.

Multiplă sa activitate, desfășurată fără odihnă și cu o dragoste de neam și om rar înțîlnită, a fost consacrată unui adevărat apostolat social și cultural. Atît din viață cît și din operă „Voiculescu ni se dezvăluie ca unul dintre cei mai împătimiti iubitori de oameni pe care i-a avut literatura română, în paginile cărui nu știm dacă cineva s-ar prinde să găsească măcar și o inflexiune mizantropică” (Victor Crăciun).

Dar marile calități sufletești — și deopotrivă literare — ale lui Voiculescu, transfigurate de fervoarea unui iluminat, se vădesc mai ales în cap. IV al cărții: *De la primele la ultimele*. Sînt cuprinse aici atît versuri cît și proză. Versurile, aproape în totalitate, sînt de inspirație religioasă. Și în volumele de poezii publicate în viață figurează astfel de poezii, începînd mai ales cu *Poeme cu ingeri și Destin*. Dar ciclul care cuprinde aproape numai poezie religioasă este *Clepsidra*, publicat postum, rodul meditației și frămîntărilor scriitorului începînd cu anul 1949. În ediția din 1988 a poeziilor lui Voiculescu (publicate în Editura pentru literatură) figurează în

acest ciclu 35 de poezii religioase. Poeziile religioase din ultimul volum, în număr de circa 90, sînt creații de excepție din „deceniul de har total” (1948—1958) al vieții autorului, după fericita expresie a editorului Victor Crăciun.

Critica literară s-a pronunțat sporadic asupra acestor poezii. Între altele, demnă de reținut este opinia criticului Ov. S. Crohmăniceanu, după care aceste poezii sînt „reprezentări alegorice ale unor sentimente care duc spre credință sau au calitatea de

(Continuare în pag. a 2-a)

Ion Apostol

Octavian Goga

*I-a plîns Ardealului amarul
Dintr-un mileniu vișoros
Și versu-i încă are jarul
Să mai încrînceneze os.*

*L-au însoțit în tînguere,
Bătrîne, apele din plai,
— Rugîndu-se de izbăvire,
Cînd nu avea valahul grai.*

*Nici codrii n-au rămas afară
De zbuciumul acestui neam,
Iar „CINTECELE FĂRĂ ȚARĂ”,
Jeleau cu pasărea pe ram.*

*Rapsod al „Pătîmirii noastre”,
Pribeag în propriu-i pămînt
Împodobit cu flori și castre,
— Nu a trădat un jurămint:*

*Să vadă brazda-mbeșugată
Dar nu de lacrimi în nevoi,
Revolta-n brațe adunată,
Dînd vieții alte sensuri noi.*

*Și s-a zidit o ROMÂNIE
Visată-n veacurile mari,
Avînd în dura-i temelie
Solia de la Rășinari.*

Octav Sargețiu

Biblia jubiliară de la 1688—1988

S-au împlinit, în noiembrie 1988, trei sute de ani de cînd a văzut lumina tiparului la București prima ediție integrală a Sfintei Scripturi, în limba română.

Evenimentul a fost marcat în mod cu totul special. Din inițiativa vrednicului de pomenire patriarh Iustin și cu stăruitoarea purtare de grijă a actualului Întîistător al Bisericii noastre — Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost reeditată, Biblia de la 1688.

Este vorba desigur de un eveniment editorial de excepție, halna în care ni se înfățișează actuala Biblie fiind pe măsura progresului pe care l-a înregistrat arta tipografică astăzi.

Foaia de titlu are următorul cuprins: „Biblia adevărată Dumneziasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament, tipărită înția oară la 1688, în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino, Domnul Țării Românești. Retipărită după 300 de ani, în facsimil și transcriere, cu aprobarea Sf. Sinod și cu binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

Urmează „Cuvîntul înainte” al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, în care, într-o limbă înmiresmată și apropiată ca frumusețe de aceea a vechilor cazanii, evidențiază importanța secolului al XVII-lea pentru limba și cultura poporului român, întru cît, în acest secol, s-a înregistrat „cea mai bogată agonisită culturală”, prin imprimarea de cărți în centrele tipografice din toate provinciile românești. Prea Fericirea Sa înfățișează apoi Biblia de la București ca pe o chintesență a „osteneliilor cărturărești ale tuturor celor care, din mai bătrîne timpuri, au trudit la însemnarea cuvîntului lui Dumnezeu în graul dulce al străbunilor noștri din Țara Românească, Moldova și Transilvania”. Biblia de la 1688 este „o elocventă, strălucită și netrecătoare sinteză... a tezaurului de grai, de simțire și de cugetare a întregului neam românesc”.

După bogatul și ziditorul cuvînt al Întîistătorului Bisericii noastre, urmează în facsimil și transcrit cu litere latine, textul propriu-zis al Bibliei.

În total, noua ediție are 989 de pagini. Hîrtia este de cea mai bună calitate, iar execuția tipografică ireproșabilă.

Ca anexă la textul scripturistic propriu-zis găsim cîteva piese cu caracter metodologic critic, impuse de un monument literar de o asemenea valoare.

Astfel de la p. 934—948 avem „Glosarul”, adică explicarea termenilor arhaici și regionali, precum și unele conotații semantice.

Urmează „Notele”, care cuprind glose, emendări și comentarii filologice privind probleme de traducere (p. 949—972).

De mare utilitate se vădește a fi „Nota asupra ediției” (p. 973—977), din care reținem, între altele, înfirmarea opiniei susținute pînă acum că Biblia de la București ar fi impus graul muntean ca bază a limbii noastre literare. După cercetări mai noi s-a constatat că sub raport lingvistic, textul în întregime sa conține elemente de tip sudic (muntenest și sud-est transilvănean), cît și elemente de tip nordic (moldovenest și maramureșean), cea ce face din Biblia de la București un document de limbă literară românească comună tuturor românilor de pe întregul cuprins al plaiurilor unde viețuiau aceștia.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ ORGANIZATĂ DE ACADEMIA R. S. ROMÂNIA ȘI DEDICATĂ BIBLIEI DE LA BUCUREȘTI

În toamna anului 1988 s-au împlinit trei secole de la tipărirea primei Biblii în limba română, intrată în istoria culturii române cu titlul de Biblia de la București sau Biblia lui Șerban. Traducerea în limba română a Sfintei Scripturi a început cu mult timp înainte de 1688, iar tipărirea de texte scripturistice în limba română se realizează încă din a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Părinții Bibliei de la București se inseru pe linia unei vechi tradiții atunci cînd din însărcinarea domnitorului Șerban Cantacuzino (1678—1688) au pregătit pentru tipar prima versiune românească completă a Sf. Scripturi. Șerban Cantacuzino a murit însă la 29 oct. 1688, cînd Biblia era gata tipă-

rită și lansarea ei s-a făcut în zilele următoare cu specificarea datelor de „1688 de la spașenia lumii, în luna noiembrie în 10 zile”, cînd pe tronul Țării Românești se afla deja nepotul de soră al răposatului Șerban Voievod, Constantin Brîncoveanu (1688—1714).

Biblia de la București s-a impus mai întîi ca prima Biblie în limba națională în Biserica Ortodoxă, iar pentru cultura românească drept monument de seamă în promovarea limbii literare și a spiritualității românești.

Împlinirea a 300 de ani de la apariția Bibliei lui Șerban a fost anivers-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. dr. Viorel Ionitșă

CENTENAR EMINESCU

Eminescu și vechiul scris românesc

Nu numai cărțile își au — după un vechi adagiul — soarta lor, dar uneori și iubitorii de cărți. Împrejurări, deseori surprinzătoare, venind parcă, la rîstimpuri, să slujească vocației lor profunde, îi pun în legătură cu scrisul — vechi sau mai nou — nu numai în condițiile pe care le investește viața lor personală, cu gustul său pentru carte și lectură, dar și în neprevăzute îndeletniciri publice, pentru care nu se pregătiseră îndeosebi.

Mihai Eminescu, a cărui vocație pentru cultură este una dintre cele mai puternice din cîte cunoaștem, a fost adus de asemenea împrejurări, în perioade semnificative ale unei vieți atît de agitate, în rîndurile bibliotecarilor. Cu gust și pricepere — e drept — pentru slova veche, cirilică, dobîndite încă de acasă, de la Ipotești, adolescentul, venit pentru studii la Cernăuți, va deveni, pentru cîteva ani, bibliotecar al „gimnaziștilor români”, însemnînd cu scriul său clar și aplicat, titluri de cărți și cheltuieli de bibliotecă în *Consemnăciunariul venitului, cheltuielilor și al avutului Bibliotecii învățăcelilor români gimnaziști cernăuțeni*, al neuitatului său dascăl Aron Pumnul. Cînd, pe vremea studiilor sale la Viena, ia naștere cunoscuta asociație studentescă „România Jună”, Eminescu va dobîndi, la alegerea din 1871, pentru comitet, locul de bibliotecar. După alți cîteva ani, cînd poetul părăsește, cu studiile neterminate, Berlinul și poposește în capitala Moldovei, întîmplarea va face ca prietenii să-i găsească un loc — de bibliotecar, firește — la cea mai de seamă bibliotecă din Iași. Într-un post subaltern, din aceeași instituție se va reîntoarce, după zece ani, în vremea unei precare însănoștiri, acest nedezmințit iubitor al cărților. Este învederată, credem, linia unui adevărat destin.

Pasiunea lui Eminescu pentru carte, îndeosebi pentru cartea manuscrisă și tipărită, apărută în cursul veacurilor pe cuprinsul țării, e bine cunoscută; cercetări repetate au deprins cu toată bogăția de informație care se poate dori, felul cum acest mare meșteșugar al limbii, a știut să folosească întinsele sale lecturi pe acest tărîm, pentru închegarea mai desăvîrșită a limbii literare românești. N-au fost uitate nici aprecierile — pline de miez — pe care Eminescu le risipa, mai ales în bogata sa activitate de gazetar, asupra vechii noastre literaturi”.

Alexandru Elian (Studii și cercetări de bibliologie, I, Editura Academiei R.P.R., 1955, p. 129—160).

CARE ESTE VIRTUTEA CEA MAI MARE?

(Continuare din pag. 1-a)

acolo unde, în pustiu, printre stânci și pe nisip, a luat ființă o imensă mănăstire, o școală a sfințeniei. O mănăstire fără ziduri, alcătuită din chilii săpate în munți pleșuvi, la distanțe de zile unele de altele, o școală fără profesori, fiecare alegându-și dascălul după propria lui preferință și ajungând apoi el însuși dascăl, de obicei fără voie.

Porticele stoicilor, grădinile lui Epicur, *Academia* lui Platon, *Liceul* lui Aristotel, s-au mutat toate în pustie, în căutarea altei înțelepciuni. A unei înțelepciuni ale cărei descoperiri deveneau de îndată norme de comportare, pentru viață și pentru eternitate. Filozofia existențială nu e o descoperire modernă. E doar o regăsire tîrzie a unei filozofii practicate în pustia în care, oameni ca noi, încercăm să devenim oameni desăvîșiți, să-și trăiască idealul și credința. Kierkegaard și Heidegger sînt umbre tîrzii ale lui Avva Antonie sau Avva Arsenie, pomenindu-i noi pe aceștia doi desigur la întîmplare, pentru că am putea numi mulți alții, fără teama de a greși.

Părinții pustiei nu căutau răspunsuri teoretice. Ei căutau instrumente pentru a le folosi, pe loc, în lupta lor către un om mai pur, mai drept, mai bun, mai întreg, un om care să fie mai aproape de modelul suprem: Iisus Hristos. Să fie cît mai aproape de Dumnezeu. Un om îndumnezit, un om după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, adică restaurat deplin în chip și asemănare. Iată de ce îi interesa pe acești nevoitori sfinți *numitorul comun* al virtuților care duc la *desăvîșire*.

La Simpozionul din pustia Sketică, de care am vorbit mai sus, s-au adunat monahi de pe la chiliile singuritate, spre a sta de vorbă pe tema: *care este virtutea cea mai mare?* Aceasta ar fi urmat să fie numitorul comun, virtutea obligatorie pentru atingerea desăvîșirii. Și-au spus părerea mulți bătrîni cu experiență îndelungată. Unul a spus că virtutea cea mai mare e *răbdarea*, dezvoltînd probabil un lung referat verbal asupra acestei virtuți. Altul a numit *bunătatea*. Un altul a numit *dragostea*. Toate virtuțile și-au cerut înființarea. Și se pare că toate puteau candida la locul întîi. Și de ce nu? Pentru că cine o are pe una în chip desăvîșit, nu poate să nu le aibă și pe celelalte.

Colocviul începuse dimineața și a durat pînă a doua zi dimineața. Dezbaterile au fost adînci și părerile au fost dovedite prin exerciții mărturisite a fi fost îndelung practicate și reușite, poate probate și cu minuni.

Nu se știe cine a prezidat adunarea. Toți puteau s-o prezideze. Întrucît de față era și Avva Antonie, am putea presupune că ceilalți au venit la chilia lui, și că dezbaterile a avut loc sub îndrumarea sa, și că fiind ei mulți, s-a petrecut sub cerul liber, luminată de stele și de lună noaptea, de soarele atotputernic ziua. Își vor fi făcut umbră din frunze late, cum am văzut că fac și azi în India. În părțile acelea e întotdeauna cald.

Autoritatea spirituală a lui Avva Antonie era unanim recunoscută, în pustie și în lume, așa că de fapt colocviul a putut fi mai mult un pretext pentru a afla ce și cum gîndea bătrînul. Toată pustia dorea să-l vadă și să-l asculte.

Bătrînul a tăcut de-a lungul tuturor dezbaterilor. A doua zi dimineața, parcă invitat să tragă concluziile, apelînd la un paradox pus în slujba politetei, le-a spus: *„Toate virtuțile sînt mari și bune, așa cum ați spus voi. Toate sînt cele mai mari. Dar cea mai mare dintre toate este dreapta socoteală”*. Putem să ne închipuim că și-a motivat pe larg afirmația.

Tocmai pe aceasta n-o numise nimeni Bătrînul o așteptase o zi și o noapte. I-a fost dat de sus să le-o descopere el. Toți o știau, dar niciunul n-o indicase drept cea mai mare. Rămăsese nesocotită ca și „piatra cea din capul unghiului”, adică tocmai aceea care le putea ține pe toate celelalte virtuți în unitate. Se vede o dată în plus că Avva Antonie avea un cap orientat spre sinteze, spre esențe.

De îndată au convenit toți că dreapta socoteală era într-adevăr regina. Căci echivalentul acestei frumoase expresii este *discernămîntul*, adică dreapta judecată, echilibrul minții, echilibrul sufletesc, evitarea extremelor, evitarea fanatismelor, mersul armonios spre desăvîșire prin cultivarea egală a tuturor virtuților, în frunte cu dragostea, fără ca vreuna să pretindă a le domina pe celelalte, a monopoliza desăvîșirea și a nu recunoaște nece-

sitatea și căile altora. Dreapta socoteală este virtutea virtuților și virtutea virtușilor.

Dreapta socoteală conduce spre *calea de mijloc*, spre ceea ce numesc sfinții *filocalic* *calea împărătească*, adică duce la echilibrul între antiteze, la mersul pe calea cea mare, în văzul tuturor, pe drumul luminat, nu pe poteci lăturalnice. Acestea te pot rătăci. Îți lipsește pe ele și lumina și perspectiva și, mai ales, te trezești pe astfel de poteci singur, fără ajutor. Și singur poți foarte ușor rătăci. Pe *calea de mijloc* găsești mereu sfătuitoari. Ai cu cine te consulta. Căile lăturalnice duc la sectarism și atacurile duhurilor rele sînt mai greu de prevenit și de învins, mai ales acelea care se prezintă sub chipul înșelător al sfatului bun, venit în ascuns să te ducă în prăpastie. Singur te lași mai ușor înșelat, decît atunci cînd, pe calea de mijloc ai cu cine te sfătui. Singur cazii lesne în înalta părere de sine, în mîndrie și slavă deșartă.

Dreapta socoteală e însoțită întotdeauna de *darul deosebiri*, un nume tot atît de frumos pentru un dar extraordinar. *Darul deosebiri* nu e altceva decît discernămîntul de care am vorbit mai înainte. Fiindcă în pustie nevoitorii erau foarte des asaltați de vedenii, *darul deosebiri* s-a mai numit și *darul deosebiri duhurilor*. *Darul* de a discerne cu exactitate care erau de la Dumnezeu, și care erau de la Potrivnicul.

Un cunoscut și mare scriitor bisericesc din secolul III, Origen, spunea că cel care ajunge să aibe *darul deosebiri duhurilor*, face dovada progresului său duhovnicesc (*In Numeros*, 27, 11). Expresia „*darul deosebiri duhurilor*” nu este o descoperire a cuiva. Ea este biblică. Se găsește în I Cor. XII, 10 și I Ioan IV, 1. De acolo au luat-o nevoitorii, căci Sfînta Scriptură e cel mai mare învățător al sfinților și îndrumar spre sfințenie.

Pustnicii trăiau într-un colocviu permanent cu duhurile, iar cele rele căutau să-i abată de la calea virtuților. Lupta duhurilor rele era mai ales cu Sfinții cei mari. Victoria împotriva unui sfințit era o mare victorie demonică. Era nevoie de perspicacitate pentru deosebirea duhurilor, pentru că adesea duhurile rele îndemneau stăruitor la virtute, și astfel puteau fi crezute duhuri bune. Uneori se materializau, după cum ne spun *Patericele* și cărțile de spiritualitate din epocă, apărînd ca îngeri luminoși. Trebuia văzut felul lor ultiu, și acesta era ca pe movila virtuților să clădească în vîrf mîndria, și astfel căderea să fie cît mai de sus. Cu cît era mai de sus, cu atît victoria duhului rău era mai mare. A prevedea așa ceva, nu era lucru ușor.

Cel care a stabilit regula de aur a deosebirii duhurilor, a fost tot Avva Antonie: duhurile bune dau o bucurie inexprimabilă, curaj, putere și dragoste de Dumnezeu; celelalte aduc tulburare și dezordine în gîndire, tristețe, gelozie pe alții, frică de moarte și dorințe rele. (Viața Sf. Antonie de Sf. Atanasie, 36). Mai tîrziu, pe baza aceasta s-a stabilit principiul: *Quidquid inquietat est a diabolo*, ceea ce neliniștește e de la diavolul.

Iată de ce *darul deosebiri duhurilor* era absolut trebuitor celui ce voia să dobîndească *dreapta socoteală*, să nu cadă nici în jos, în păcate, nici în sus, adică prin virtute, în slavă deșartă.

Sfîntul Pahomie cel Mare, tocmai pentru că deosebirea duhurilor e grea, mai ales pentru începători, era împotriva tuturor vedeniilor. Pe toate le socotea surse de erori. El zicea: *„Să-ți povestesc totuși despre o mare vedenie: Dacă vezi un om curat și smerit, e o mare vedenie. Căci ce poate fi mai mare decît să vezi pe Dumnezeu cel invizibil într-un om vizibil, prefăcut în templu al lui Dumnezeu?”* Și Teodor, ucenicul marelui Pahomie zicea: *„Un om care are o credință puternică și respectă poruncile lui Dumnezeu în tot ce face, este preferabil celui care are vedenii”*.

Colocviul pustnicilor s-a încheiat cu concluzia că cea mai mare virtute e aceea care le autentifică și le controlează pe toate: *dreapta socoteală*, perspicacitatea, gîndirea logică, sănătoasă, opusul exceselor și al excentricității, buna cuviință și echilibrul spiritual. Avva Antonie i-a înarmat pe căutătorii desăvîșirii cu un criteriu care să-i ferească de rătăcirii, de înșelăciune, de mîndrie și de orice cădere, *răspîndind astfel pe la chilii regula gîndirii sănătoase*. De aceea chipul sfinților e chip de lumină și inspiră încredere, pentru că în mîntea și în inima lor totul e limpede, totul e cristal de gîndire logică, de bucurie, de simțire curată.

Poetul și scriitorul V. Voiculescu

(Continuare din pag. 1-a)

a o întări atunci cînd există (s.n.). Într-adevăr, cine citește versurile de cerească inspirație și de profundă trăire religioasă din acest volum nu se poate să rămîna indiferent. Cititorul i se dezvăluie un univers spiritual de o umitoare bogăție și varietate și de o frumusețe biblică. Iar aceasta, datorită pe de o parte unei foarte serioase cunoașteri a Sfintei Scripturi și a celor mai subtile probleme de teologie din partea autorului, iar pe de altă parte unei experiențe religioase poate unica la noi, experiență religioasă înălțată pînă la treptele de sus ale contemplației religioase și pînă la transfigurare.

Din noianul de frumuseți cuprinse în aceste poezii, redăm cîteva elocvente frînturi. O poezie ca *În ziua care începe* ar putea deveni rugăciunea zilnică a oricărui creștin. Iată o strofă: „Dă-mi, Doamne, azi o clipă să nu Te pot uita / Și-n ziua care-ncepe cu zorii albi de-odată / Să intru ca-ntr-o Sfință a Sfințelor curată / Unde tronzi Tu însuși cu toată slava Ta”.

În *Ultima rugăciune* care e suprema dorință a poetului? „La marea sărbătoare, curînd a morții mele, / Pe îngă albul înger cu aripa de ghiță /

Te leg adînc, o, Doamne, în clipele acele / Chează al meu la Ceruri pentru eterna viață / Cu Sfîntul Trup și Singe să fi și Tu de față”.

Capitolul IV al cărții cuprinde și Proze, diverse, din care un număr de cinci cu adîncă semnificație spirituală: *Schitul de ceară*, *Lupta cu ingerul*, *Toiașul minunilor*, *Mintuirea smochinului* și *Lobocogularea prefrontală*.

Ultimul capitol — *Confesiuni* — cuprinde interviuri, date autobiografice, mărturii etc. Într-acestea *Confesiunea unui scriitor și medic* prezintă un interes deosebit pentru lumea teologică. E vorba de o conferință rostită de scriitor în fața studenților Facultății de teologie din București în anul 1935 (eveniment la care a avut privilegiul să ia parte și semnatul acestor rînduri, în calitate de student teolog). A fost un eveniment memorabil pentru toți cei de față. A produs o impresie de neuitat nu numai conferința în sine, prin fondul profund și forma ei aleasă, dar și omul, prin nobletea și distincția spirituală ce se degajau din întreaga sa ființă. Tot ce a spus marele scriitor atunci e de actualitate și astăzi. Între altele, a declarat că nu are nici un merit de a fi un credincios, întrucît s-a născut așa. Iar aceasta, datorită atmosferei și educa-

ției din familie, în sinul căreia lecturile de bază erau nu numai Biblia și Viețile Sfinților, dar și minele, împrumate lunar de la biserică.

Încheierea conferinței a fost de o înaltă și tulburătoare teologie. „Ceea ce vă pot spune, sfîrșind, este că pregătirea științifică, studiile medicale, cunoștințele de filozofie și tot câștigul meu în celelalte domenii de cultură, artă, literatură, în loc să mă depărteze, m-au apropiat de credință”.

În final, deschizînd perspectiva trep-telor împărătești spre piscul îndumnezirii omului, marele scriitor afirmă: „Viața e multidimensională. La cele două laturi de jos, pămîntesti, le-aș zice dimensiuni pasionale — bucuria și durerea —, trebuie să adăugăm o a treia, înălțimea, dimensiunea spiritualității... Și transformîndu-ne să trecem în a patra dimensiune, metafizică, în extaz și sfințenie” (s.n.).

Dacă anterior literați și critici literari ca Vladimir Streinu, Tudor Vianu, Ion Pillat sau G. Călinescu l-au considerat pe V. Voiculescu „cel mai creștin dintre poeții români”, cu atît mai mult se poate afirma acest lucru după apariția ultimului volum, *Gînduri albe*. Ca inspirație religioasă și ca trăire în duh el poate sta cu cînte alături de mari scriitori și poeți de talie europeană ca Paul Claudel, Charles Péguy sau Reiner Maria Rilke.

Din A G E N D A Prea Fericitului Patriarh TEOCTIST

● *Miercuri, 1 februarie a.c.*, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a avut o consfătuire de lucru cu o comisie de specialiști din domeniul construcțiilor și instalațiilor, la care au luat parte persoane autorizate din partea Sectorului tehnic al Arhiepiscopiei Bucureștilor și conducerea Institutului Teologic din București. Întîlstitătorul Bisericii Ortodoxe Române a fost informat despre stadiul lucrărilor executate la noul imobil al Centrului ecumenic și căminului Institutului teologic. Cu acest prilej, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a dat îndrumări pentru urgentarea lucrărilor și încheierea lor cît mai grabnic.

● *Vineri, 3 februarie a.c.*, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa Domnul Nathuram Verma, ambasadorul Indiei la București. Au fost de față P.C. Pr. Alexandru Tudor, consilier patriarhal și Dl. Remus Rus, conferențiar la Institutul Teologic din București.

— Prea Fericitul Patriarh Teoctist a făcut o vizită de lucru la șantierul de construcții de la Institutul Teologic din București, analizînd la fața locului stadiul lucrărilor executate pînă în prezent, luînd măsuri ce se impun pentru definitivarea lucrărilor care au mai rămas de executat.

● *Duminică, 5 februarie a.c.*, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a săvîșit Sf. Liturghie la Catedrala patriarhală. Predica zilei a fost rostită de P.C. Protos. Daniel Ciobotea, consilier patriarhal.

● *Marți, 7 februarie a.c.*, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a săvîșit Sf. Liturghie la Paraclisul Palatului patriarhal.

La ora 12,00 la Catedrala patriarhală s-a săvîșit Te-Deumul de mulțumire în prezența unor membri ai Sf. Sinod și colaboratorilor de la Administrația Patriarhală și Arhiepiscopia Bucureștilor, profesori de teologie și seminar, preoți din București și credincioși. O formație alcătuită din monahi și preoți din București, a prezentat un buchet de cîntări saltice, într-o autentică interpretare tradițională.

P.S. Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor a adresat în numele tuturor celor de față cuvîntul de felicitare cu prilejul aniversării zilei sale de naștere. A răspuns Prea Fericitul Patriarh Teoctist, care a mulțumit tuturor pentru urările primite.

● *Duminică, 12 februarie a.c.*, Prea Fericitul Patriarh Teoctist a săvîșit Sf. Liturghie în Biserica Mănăstirii Sinaia, rostind și predica zilei.

● *Marți, 14 februarie a.c.*, sub președinția Prea Fericitului Patriarh Teoctist, la Palatul patriarhal s-a desfășurat ședința Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor, care a rezolvat probleme curente.

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a vizitat șantierul noilor construcții de la Institutul Teologic Universitar din București

Sub directa îndrumare a Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, învățămîntul nostru teologic cunoaște o nouă perioadă de avînt și afirmare sub toate aspectele activității lui. Preocuparea sporită pentru formarea viitorilor slujitori ai altarelor, îmbunătățirea substanțială a programelor analitice de la cursurile de licență și doctorat, alcătuirea și editarea manualelor pentru diferitele discipline teologice au contribuit în mod esențial la dezvoltarea aspectului calitativ al învățămîntului teologic. În același timp, exigența sporită pentru disciplină și pregătirea duhovnicească a studenților, pentru educația lor patriotică, accentul pus pe studiul individual și importanța deosebită pe care Biblioteca o are în viața studenților și față de care Prea Fericirea Sa manifestă o grijă excepțională, sînt doar cîteva aspecte ale propășirii învățămîntului teologic. Purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST se îndreaptă atît spre procesul de învățămînt în sine, dar și spre condițiile materiale care fac posibilă desfășurarea acestui proces în condiții optime, ca niciodată în trecut.

De peste doi ani de cînd Prea Fericirea Sa se află la cîrma destinului Bisericii Ortodoxe Române, lucrările de restaurare a vechii clădiri a Institutului Teologic din București sînt aproape terminate, iar lucrările de construcție de la noua clădire a Centrului Ecumenic și a Căminului studentesc au cunoscut un ritm susținut și au intrat în faza finisărilor interioare. Din cabinetul său de lucru, prin vizite la fața locului, ori prin consfătuiri cu specialiști și factori de răspundere, Prea Fericirea Sa s-a interesat îndeaproape de mersul lucrărilor de construcție de la Institutul teologic și le-a impulsionat permanent.

La data de 1 februarie 1989 a avut loc la Palatul Patriarhal o ședință de lucru organizată de Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, la care a participat un colectiv alcătuit din Dl. Voicu Florea, arhitect-șef la Serviciul tehnic al Patriarhiei Române, împreună cu alți arhitecți și ingineri constructori, P.C. Pr. Aurel Bărcă, Consilier la Sectorul Economic al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P.C. Pr. Prof. Dumitru Popescu, rectorul Institutului teologic din București și P.C. Pr. Prof. Dumitru Radu, prorector la același Institut.

Cu acest prilej au fost discutate și analizate trei categorii de probleme. Mai întîi s-a examinat stadiul actual al lucrărilor de la noua construcție a Institutului teologic din București, și ritmul desfășurării lucrărilor și sarcinilor de viitor, țînd seama ca materialele folosite să fie alese în mod judicios. În al doilea rînd, s-a discutat despre amenajările interioare. Cu acest prilej, Prea Fericitul Părinte Patriarh a cerut arhitecților și inginerilor prezenți să părăsească amenajarea interioară a clădirii, țîndu-se seama de o folosire mai eficientă a spațiului, ca holurile să fie calde, luminoase și primitoare prin deschideri spre exterior și mai ales ca amfiteatrul din cuprinsul clădirii să fie astfel amenajat, încît să poată avea o capacitate de cel puțin 500 de persoane. Dotația cu mobilierul necesar pentru întreaga clădire a constituit și ea o problemă care s-a discutat pe larg.

În al treilea rînd, Prea Fericirea Sa a cerut să se introducă cît mai multe elemente arhitecturale românești și chiar bisericesti în decorația și amenajarea exterioară a clădirii, iar intrarea principală a clădirii, să aibă o mai mare deschidere spre exterior, devenind mai primitoare și mult mai estetică.

La puțin timp după această constatare, Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST a întreprins o vizită de lucru pe șantierul noii construcții, în ziua de 3 februarie 1989, însoțit fiind de același colectiv de mai sus. Cu acest prilej, Prea Fericirea Sa a oferit soluțiile cele mai potrivite pentru realizarea propunerilor de îmbunătățire și înfrumusețare a noului edificiu al Institutului.

Sîntem recunoscători Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST atît pentru constatare cît și pentru vizită, care au pus din nou în lumină temeinicile cunoștințe și îndelungata experiență a Prea Fericirii Sale și prin care s-au adus substanțiale contribuții la sporirea eficienței și esteticii noii clădiri a viitorului Centru ecumenic și Cămin studentesc.

Pr. prof. D. Popescu

Biblia jubiliară de la 1688—1988

(Continuare din pag. 1-a)

De reținut este și constatarea potrivit căreia textul Bibliei de la 1688, în ciuda celor trei secole care s-au scurs de la apariția ei, a rămas perfect inteligibil și pentru cititorii de azi.

De la p. 978 pînă la p. 983 se cuprinde un studiu extrem de dens și de înaltă ținută științifică și literară, semnat de prof. dr. docent I. C. Chițimia, coordonatorul echipei de specialiști care a efectuat transcrierea textului, studiu dedicat Bibliei de la 1688 ca monument cu valoare perenă. Retinem observația de înaltă rigurozitate științifică potrivit căreia Biblia de la 1688 „este cea dintîi traducere integrală reînnoită lexical, stilistic și literară, fiindcă toate celelalte traduceri din sud-estul Europei au rămas ca expresie la formulele arhaice tradiționale, pînă în secolul al XVIII-lea, adică fără vreo infiltrație de limbaj viu al vremii. Frații Serban și Radu Greceanu... împreună cu colaboratorii lor, au conceput două obiective: întîi, să păstreze cît mai autentic textul scrierii și, în al doilea rînd, s-o îmbrace ca de sărbătoare, în haină de limbă nouă. Și lucrul le-a reușit în cea mai mare măsură”.

Urmăzând, în continuare lista bibliografică alcătuită din 18 titluri, care au stat la baza noului întreprins de actualii editori ai Bibliei de la 1688.

În final, pe două pagini sînt înșirate numele tuturor celor care au avut în apropiată purtare de grijă și s-au ostenit cu tipărirea ediției jubiliare a Bibliei, începînd cu gîrijă și cu înțelegere de la Patriarhul nostru: Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și cu specialiștii în filologie, istorie, cultură și teologie și încheind cu persoanele din brigăzile de legătorie.

Această monumentală realizare editorială ne prilejuiește sentimente de adîncă recunoștință și mulțumire față de Părintele cereesc, care conduce destinele Bisericii Sale și-i hărăzește oameni și timpuri prielnice spre a-și împlini rosturile ei firești în sinul poporului nostru.

CREDINȚĂ ȘI ÎNȚELEGERE

Pe la anul 180, polemistul păgîn Celsus îi acuza pe creștini că, dacă sînt întrebați asupra credinței lor, „răspund cam așa: Nu cerceta, ci crede; credința este cea care te va mîntui”. Afîm astfel, prin Origen, care ne transmite acest text al lui Celsus, originea adagiului „crede și nu cerceta”, de care s-a făcut abuz și care a servit la prezentarea Creștinismului ca opus rațiunii și cercetării raționale a lumii și a existenței.

Din textul lui Celsus rezultă însă clar că „cercetarea” la care se face referire nu este cercetarea naturii, cercetarea științifică, ci cercetarea tainelor credinței creștine. Cu această din urmă aplicare, Origen nu contestă că „crede și nu cerceta” ar putea exprima punctul de vedere creștin. Dar chiar acestei aplicări el îi aduce un corectiv important: adagiul nu interzice cercetarea bazelor credinței, ci e o chemare la credință chiar și a celor care nu pot să-și neglijeze obligațiile zilnice și să-și dedice tot timpul cercetărilor filozofice.2 „Recunoaștem — zice mai departe Origen — că învățăm pe unii oameni să creadă chiar și dacă nu au putut fi cu totul convinși rațional, întrucît nu fi este cu puțință oricui să lase totul deoparte pînă ce va fi urmat deplin fundamentarea teoretică a unei învățături”.3 Cei ce întreprind însă o astfel de cercetare, vor găsi destule argumente raționale în sprînjinul credinței creștine.4

Pe de altă parte, arată Origen, îndemnul de a crede înainte de a poseda o înțelegere teoretică a credinței, nu înseamnă nicidecum promovarea ignoranței. Căci toate realizările omenești se întemeiază pe o credință. Dacă pleacă de mare, dacă se căsătorească sau nasc copii, dacă seamănă etc., oamenii o fac tocmai pe temelul credinței într-un rezultat fericit al acțiunilor lor. Nici credința aceasta nu poate aduce în sprînjinul ei vreo dovadă rațională sigură, căci chiar acțiunile omenești pornite cu cea mai deplină încredințare se pot solda cu eșecuri. Și totuși, această credință le însuflă oamenilor curaj și de multe ori îi interesează să înfrunte cele mai mari pericole și le salvează viața din mari primejdii. Cu cît mai întemeiată și plină de putere de viață este însă credința în Dumnezeu și în cuvîntul Său!5

Nu insistăm aici asupra gresitelor aplicări a adagiului citat, pe temelul cărora s-a atribuit pe nedrept Creștinismului o poziție de negare a cercetării științifice. E destul să amintim că, după Sf. Scriptură, Dumnezeu i-a dat omului misiunea de a stăpîni pămîntul și de „a da nume” tuturor celor create (Fac. 1, 28; 2, 20) și că ține de însăși menirea omului pe pămînt de a căuta, prin permanentă osteneală, să dea de rost tuturor celor „cîte sînt sub soare” (Eclesiast 8, 16—17). Cartea Pildelor (și în general literatura sapiențială ebraică) laudă în cuvinte nefetrecute înțelepciunea și iscusința în muncă și condamnă cu asprime tenele (Pilde 2, 1 și urm.; 6, 1 și urm.; 8, 1 și urm. etc.). Astfel înțeleg, pe temelul Revelației, nu putem decât să fim întru totul de acord cu ceea ce spunea, de pildă, Aristotel, după care „trebuie să ne întrebăm mereu ce poate fi ființa”.

Ne vom oprî însă, pe scurt, asupra importantei ideii pe care o apără Origen împotriva nedreptei acuze a lui Celsus: aceea că primirea credinței nu anulează, ci presupune și întemeiază înțelegerea pe cale rațională a acestei credințe, pe cît este cu puțință de realizat acest lucru.

Că este legitim și necesar efortul stăruitor al omului de a înțelege credința revelată o afirmă în modul cel mai clar încă Vechiul Testament. Adeșori se spune despre cel necredincios că au ochi și nu văd, au urechi și nu aud și că această întunecare a simțurilor e generată de o învințoșare a inimii (Is. 6, 9—10; 44, 18 s.a.). Idolatrul — zice Isaia — este „simplu și fără pricepere” și, în loc să

se încreadă în Dumnezeu, „se hrănește cu năluci” (Is. 44, 19—20). În sprînjinul credinței revelate vine, deci, experiența însăși a simțurilor (vedere, auz etc.), din care mintea omului poate trage anumite concluzii corecte asupra Creatorului (Ps. 18, 1; Rom. 1, 19—20). Omul cu mintea sănătoasă și cu inima curată poate discerne apoi intervențiile lui Dumnezeu în istorie (Is. 41, 20; 42, 23—25; 43, 8—10 s.a.) și poate progresa în înțelegerea voii dumnezeiești prin sîrguință. Daniel proorocul este lăudat de Dumnezeu pentru că „și-a sîrguit inima ca să înțeleagă” (Dan. 10, 12).

Întreaga tradiție iudaică reflectă această sîrguință — cel puțin teoretică — de a înțelege credința. Zelul cercetării Scripturii îi duse pe învățații iudei din vechime pînă la a număra literele fiecărei scrieri sfinte (de aceea au și fost denumiți soferim, care înseamnă etimologic „socotitori”); prin astfel de calcule ei ajunseseră să constate că în centrul inșuși al Torei (=cele cinci cărți ale lui Moise) s-ar afla verbul a căuta, fapt nu lipsit de semnificație. De asemenea, socotind toate poruncile pozitive și interdicțiile din Legea lui Moise, învățații iudei ajunseseră la cifra de 613 porunci. Într-o omilie a lui rabbi Șimlai, pornindu-se de la cele 613 porunci, se arată că David le-a rezumat la 11 (în Ps. 14), Isaia la 6 (Is. 33, 15), Miheia la 3 (Mih. 6, 8), apoi iarăși Isaia la 2 (Is. 56, 1) și Amos la una singură: „Căutați-Mă și veți fi vii” (Am. 5, 5). Iarăși acest „a căuta”, ca rezumat și esență a religiei lui Israel!

Un alt învățat iudeu, rabbi Baruch, nu găsea modalitatea cea mai potrivită de a exprima iubirea dumnezeiască solitară, în nerăbdătoare așteptare a răspunsului din partea omului. Odată însă îl privea pe nepoțelul său jucîndu-se de-a v-ați ascunseala cu un alt băiețel. Nepoțelul se ascunde, dar celălalt refuză să-l caute și pleacă. Cu ochii în lacrimi, copilul se plînge bunicului. Atunci, tot cu ochii în lacrimi, rabbi Baruch strigă: „Tot așa zice și Dumnezeu: Eu Mă ascund, dar nimeni nu vine să Mă caute!”

Această „căutare” a lui Dumnezeu rămîne și în Creștinism un mod de a descrie atitudinea credinciosului (F. Ap. 15, 17; 17, 27; Rom. 3, 11; cf. Mt. 6, 33; Lc. 12, 31 s.a.), dobîndind însă noi dimensiuni. La „plinrea vremii”, „Dumnezeu s-a arătat în trup” (I Tim. 3, 16); oamenii au putut vedea „slava Lui” (In. 1, 14). L-au putut privi, auzi și pipăi (I In. 1, 1). Mîntuitorul Hristos și-a arătat dumnezeirea prin minuni nemăvăzute și nemealuzite. De aceea, pe drept cuvînt aplică El celor ce refuză mesajul Său textele profetice despre învințoșarea inimii care întunecă ochii și astupă urechile (Mt. 13, 15; In. 12, 40). Iar cea mai mare minune, învierrea, este atestată prin „multele semne doveditoare” ale arătării Celui înviat (F. Ap. 1, 3). Putem spune, deci, că venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, ca suprema manifestare a lui Dumnezeu, este și suprema raportare a adevărului dumnezeiesc la rațunea omenească, suprema sa deschidere spre verificare din partea minții umane.

Sfinții Apostoli „au văzut și au crezut” (In. 20, 29). Dar nu numai credința lor s-a putut sprîjini pe o verificare rațională. Căci noi, cei de după Apostoli, credem pe temelul mărturiilor lor și înțelegerea noastră nu este mai puțin solicitată în verificarea și asimilarea acestei mărturii, în formularea și actualizarea ei. Astfel, Revelația, nici în stadiul ei ultim și suprem, nu anulează efortul omului de a înțelege. „Dumnezeu nu e un tată care scrie temele școlare ale copiilor Săi” (Hans Urs von Balthasar). Ca oarecînd Daniel, credinciosul creștin e mereu în situația de a-și sîrgui inima să înțeleagă. Iată adevărul care stă la baza teologiei, a întregii cugetări creștine!

Pe de altă parte însă, credința implică depășirea a tot ceea ce poate cuprinde înțelegerea omenească. De aceea, trezirea credinței în inimă necesită impulsul supranatural al harului. Ajutați de lumina harului, pătrundem în lumea supranaturală și dumnezeiască. Dar chiar sub acest aspect credința nu înseamnă anularea rațiunii, ci, dimpotrivă, eliberarea ei de negura păcatului și statornicirea ei într-o adevărată atitudine intelectuală, ridicarea ei trepată la o nouă evidență, mai presus de adevărurile raționale referitoare la Dumnezeu. Prin credință, înțelegerea omenească se depășește pe sine, devine „înțelegere nefetecată”, cum se exprimă Actistul. Căci, în raport cu rațunea, credința nu e nebulie, ci cunoștință ce întrece tot raționamentul.6

Pr. prof Vasile Mihoc

1 Origen, Contra Iulii Celsus I, IX și I, XII, în idem, Scrieri alese, partea a patra i PSB, 9, București, 1984, p. 36; vezi și p. 38.
2 Ibidem, p. 36.
3 Ibidem, p. 37.
4 Ibidem, p. 38.
5 Ibidem.
6 Vezi Sf. Grigorie Palama, Despre sînta lumină, 40—42.

DARIO RACCANELLO, „LA PREGHIERA DI GESÙ NEGLI SCRITTI DI BASILIO DI POIANA MĂRULUI, teză de doctorat susținută la Pontificio Istituto Orientale-Roma și editată de mănăstirea benedictină „Fratelli contemplativi di Gesù“, Alesandria, 1986, 270 pagini

Pentru prima dată un monah benedictin din Italia prezintă o teză de doctorat, în cadrul Institutului Pontifical de Teologie Orientală din Roma,

cu un subiect românesc de spiritualitate monahală filocalică: „Rugăciunea lui Iisus în scrierile lui Vasile de la Poiana Mărului”. Este vorba de

părintele Moise Dario Raccanello superiorului unei mici mănăstiri benedictine din nord-vestul Italiei, Villa Bricco, care împreună cu ceilalți doi confratři ai săi, întretin apropiate legături duhovnicești cu părinți și mănăstiri din România. Părintele Moise cunoaște limba română, a vizitat mănăstirile noastre, este abonat la revistele de teologie editate de Biserica Ortodoxă Română și este preocupat indeosebi de spiritualitatea monahală practică în cadrul monahismului ortodox, în general și românesc, în special.

Teza amintită începe cu o frumoasă prefață, în care se vorbește despre importanța temei tratate, despre legăturile Starețului Vasile de la Poiana Mărului cu Starețul Paisie de la Neamț, despre mănăstirile și monahismul românesc, despre vizita autorului în țara noastră pentru a aduna datele necesare și bunăvoința cu care a fost primit. Apoi urmează bibliografia, de o impresionantă bogăție, cu izvoare din slavonă, rusă, greacă, franceză, și mai ales din română, aproape 50 de cărți, studii, articole și manuscrise consultate și citate. În introducerea (p. 21—29) autorul vorbește despre izvoarele folosite, despre personalitatea marilor stareți Vasile de la Poiana Mărului și Paisie de la Neamț, despre curentul de reînnoire duhovnicească prin rugăciune și studii Sfinților Părinți inițiat de ei în Moldova și Muntenia și despre Rugăciunea lui Iisus, o metodă mistică ortodoxă de purificare și unire cu Hristos, care prezintă astăzi tot mai mult interes în monahismul apusean.

Cuprinsul propriu-zis al tezei este format din 12 capitole, împărțite în două părți. Partea întâia poartă titlul „Figura lui Vasile” și tratează în primele patru capitole următoarele teme: Capitolul 1 — Note biografice; capitolul 2 — Personalitatea starețului; capitolul 3 — Scrierile; capitolul 4 — Tradiția isihastă română. În cele 64 de pagini, autorul face o scurtă dar documentată biografie a starețului Vasile de la Poiana Mărului, pentru ca în capitolul următor să analizeze dimensiunea sa duhovnicească și rolul care l-a avut la crearea curentului isihast înnoitor în mănăstirile din ținutul Buzăului, la jumătatea secolului XVIII. În capitolul 3 prezintă cele patru introduceri la scrierile filocalice ale sfinților Grigorie Sinaitul, Filotei Sinaitul, Isihie și Nil de Sorska, analizînd importanța care o dă starețului Vasile practicării Rugăciunii lui Iisus. În capitolul 4 se dovedește concret ce

(Continuare în pag. 4—4)

Protosinghel Ioanichie Bălan

Pr. asist. Nicolae Dura

Raporturi istorice, etnice și demografice în Transilvania (XVIII)

Confruntarea militară între marile puteri imperialiste, declanșată prin agresiunea Austro-Ungariei asupra Serbiei la 28 iulie 1914, a determinat angajarea în luptă și a unor națiuni și state ale căror obiective nu aveau nimic comun cu caracterul imperialist al războiului. Asemenea obiective erau caracteristice ale îndelungate lupte pentru afirmarea principiului naționalităților, în anii primului război mondial, lupta cu arma în mînă pentru teritoriul național ținut prin forță între hotarele marilor împărății, lupta diplomatică pentru recunoașterea dreptului națiunilor de a trăi într-un stat național unitar, lupta prin cuvînt scris sau vorbit pentru susținerea și apărarea drepturilor de întregire națională și politică erau mijloace și metode prin care se exprima în fond, în condițiile și împrejurările create de război, aceeași multilaterală activitate pentru triumful politici naționalităților.

Iată pentru ce obiectivul central al politicii externe a României — eliberarea teritoriilor aflate sub dominație străină și reîntregirea țării — s-a pus cu acuitate deosebită în anii primei conflagrații mondiale. Acesta a fost motivul pentru care, în fapt, încă înainte de declanșarea ostilităților militare, România se desprinsese de obligațiile ce-i reveneau prin tratatul de alianță cu Puterile Centrale, ca și Italia de altfel, rămînd timp de doi ani în atitudine de expectativă armată. Decizia României de a pregăti intrarea sa în război pentru eliberarea Transilvaniei, Banatului și Bucovinei — dezideratul unității naționale însușind masele cele mai largi ale poporului român — colaborînd în acest sens cu Puterile Antantei, era practic doar o chestiune de timp, pînă cînd acestea își vor asuma obligații precise, cuprinse în tratate, cu privire la recunoașterea dreptului României de a readuce în patria-mamă teritoriile de dincolo de Carpați.

Guvernul român, conștient de marea răspundere ce-i revenea și văzînd că intrarea României în război remediază situația militară a Antantei, la 4/7 august 1916 a încheiat cu reprezentanții Franței, Angliei, Rusiei și Italiei un Tratat de Alianță și o Convenție Militară, prin care țara se obliga să intre în război împotriva Austro-Ungariei, nu mai tîrziu de 15/28 august 1916, cu scopul declarat și recunoscut ferm de aliați de a readuce României provinciile românești din monarhia dualistă.

La 14/27 august, ministrul român la Viena, Edgar Mavrocordat, a înmînat ministrului afacerilor străine al Austro-Ungariei declarația de război a României, care preciza: „România, departe de a uita legăturile de sine cu românii supuși Monarhiei austro-ungare, a putut constata că speranța ce ne puseserăm pe adevizul nostru la Tripla Alianță a fost înșelată. În cursul unei perioade de mai bine de 30 de ani, românii din monarhie nu numai că n-au văzut introducîndu-se vreo reformă de natură a da cel puțin o speranță de satisfacție, dar, din contră, au fost tratați ca o rasă inferioară și condamnați să sufere apăsarea unui element străin, care nu constituie decît o minoritate în mijlocul naționalităților deosebite din care se compune statul austro-ungar. Toate nedreptățile pe care frații noștri erau, astfel, siliți să le îndure au întretînit între țara noastră și monarhie o stare neîntrețuită de ură... Doi ani de război, în cursul cărora România a păstrat neutralitatea, au dovedit că Austro-Ungaria, ostilă oricărei reforme interne ce ar putea face mai bună viața popoarelor sale, s-a arătat tot pe atît de gata de a le jertfi... România, împinsă de dorința de a grăbi sfîrșitul conflictului, sub imperiul necesității de a-și salva interesele de rasă, se vede nevoită de a intra în luptă alături de aceia care pot să-i asigure înfăptuirea unității sale naționale”.

În noaptea de 14/27 august spre 15/28 august, trupele române, într-o uriașă explozie de entuziasm popular, au trecut Carpații prin toate trecătorile din Transilvania, spre a elibera pe frații lor de sub jugul nemilos al oligarhiei ungare.

Prețul eliberării va fi scump, suferințele vor fi enorme: pierderile de pe frontul din Transilvania, din Dobrogea, în bătăliile de pe Jiu, dintre Neajlov și Argeș, jaful trupelor de ocupație în partea vremelnic ocupată a țării, prigoana sălbatică la care au fost supuși românii transilvăneni îndeosebi după intrarea României în război s.a.m.d., dar credința în victorie va fi neclintită, ceea ce explică victoriile militare strălucite obținute în vara anului 1917 pe frontul din Moldova în triumful Mărăștii—Mărășești—Otuz; victorii de mare răsunet, care au dat peste cap planul inamic de scoaterea definitivă a României din război, constituind totodată o incontestabilă contribuție la înfrîngerea Puterilor Centrale.

Trebuie să remarcăm că importanța problemei desăvîrșirii unității de stat rezultă din faptul că România a declarat război doar Austro-Ungariei, cu toate că nu și-a făcut iluzii cu privire la urmările acestei acțiuni în raporturile cu Germania și Bulgaria.

Intr-adevăr, în ce privește România și Ungaria, războiul mondial avea să decidă cu privire la soarta celor 3,5 milioane de români din Transilvania, care secole îndelungate zadarnic și-au pretins drepturi la libertate și unitate națională. Lupta a durat fără întrerupere între români și unguri, căci nu putea fi vorba de o conciliere în sensul dorit de stăpînirea ungurească, ca românii să se obișnuiască cu gîndul de a rămîne aserviți Ungariei.

Lupta aceasta a culminat cu primul război mondial, cînd vechea Românie a socotit că a sosit momentul de a ridica armele pentru salvarea fratilor de un singe; asadar, România nu a ocupat Transilvania pe simplul drept al forței, ca biruitoare de război, ci de partea ei era dreptatea istoriei.

Stăpînirea Ungariei asupra teritoriilor locuite de români devenise în epoca modernă tot mai discutată și mai subredă. În evul mediu ea s-a menținut pe baza dreptului cuceritorului, care-și păstra pradă cu arma. Din secolul al XVIII-lea — secolul luminilor — Ungaria era însă în conflict cu un principiu istoric ce bătea cu insistență la porțile ei — principiul naționalităților. Nu trebuie să uităm că tocmai în baza acestui principiu ridicase armele Ungaria în 1848—1849, împotriva Austriei, refuzînd însă cu încăpăținare să-l recunoască pe seama naționalităților pe care avea pretenția să le stăpînească.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în începutul secolului al XX-lea întreaga opinie publică progresistă a Europei se găsea de partea românilor asupriți din Transilvania, condamnînd cu asprime regimul apăsător la care au fost supuși de cruzimea stăpînirii ungare. În 1890 lordul Fitzmaurice a susținut într-o serie de articole pe românii transilvăneni, spunînd între altele: „Eu insist mai ales asupra pericolelor care amenință Europa, în urma luptelor înversunate și neîncetate dintre naționalitățile Monarhiei austro-ungare... Ungurii mai ales, urmăresc o politică violentă și orăbă față de naționalitățile supuse coroanei ungare și în special contra românilor... În Transilvania atitudinea provocatoare a minorității maghiare contra românilor poate provoca dîntro-o zi pe alta turburări sîngeroase, cu urmări incalculabile”. În 1892, ziarul „L'Independence Belge” scria că românii din Transilvania „sînt tratați ca paria de rasă stăpînitoare a maghiarilor”, apoi continua: „vechile privilegii ce le aveau românii au fost desființate, bunurile le-au fost confiscate, ziarul suprimate, ziaristii lor băgați în închisoare, iar învățătorii și preoții li s-a făcut viața cum nu se poate mai mizerabilă”. Marele om politic francez G. Clemenceau, în ziarul său „La Justice”, a demascat în articole tăioase asuprirea românilor din Transilvania.

În 1914, declanșarea războiului de către Austro-Ungaria a dat ocazie guvernului ungar și austriac să aplice asupra românilor, slovacilor și cehilor din cuprinsul monarhiei bicefale — un adevărat genocid.

Magnații din guvernul de la Budapesta au inițiat și aplicat un plan de exterminare în masă a bărbatilor români din Transilvania, înrolați în armata austro-ungară, în timpul desfășurării campaniilor militare din anii 1914—1918. Cînd s-a decretat mobilizarea generală a armatei austro-ungare, în iulie 1914, se aflau sub drapel peste 100.000 de români, cărora li s-au adăugat alți 300.000 de români rezerviști, deci circa 400.000 de soldați români, care au fost trimiși pe fronturile de luptă din Serbia și Austria, și pe frontul din Galiția, spre Rusia, în nord.

Urmînd ordinele celor două guverne, statele majore ale armatei austro-ungare au ordonat comandanților de operații de pe toate fronturile ca unitățile militare formate din români să fie folosite în linia înția a frontului și în sectoarele cele mai periculoase. Numai în luptele desfășurate în intervalul iulie 1914—iulie 1916 au căzut, pe diferite fronturi, peste 100.000 de români.

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu
Prof. Mihai Racovițan

Ardealul

Mi-e leagăn strămoșesc Ardealul.
Eu de milenii îi ar dealul!
Șterg fruntea lui însingerată.
Mă-nchin spre bolta înstelată.

Ardeal — sint dacii plini de slavă
Împărțaiți cu foc și otravă!
Ni-i rădăcina prea străbună,
Ca să ne-o smulgă vreo furtună!

Ardeal — înseamnă Moși cu mere.
Cu donițe și cu ciubere.
Opincă și căciulă cîrnă
Biserică și schit de bîrnă.

Pămînt cu lapte și cu miere.
Cu pîntece aurifere.
Cu mierle care șuieră,
Cînd Iancu jalea-și fluieră.

Răscoale aspre ne-nterupte
Strămoși și moși căzuți în lupte.
Milenii aspre cu furtună
În care fulgeră și tună!

În bezna a două milenii
Nu-au odrăslit aceea genii.
Cu mîinile aproape goale
Pornit-au patru mari răscoale.

Ardeal — colindele de-acasă
Belșug pe ficare masă.
Vin roșu pentru parastase.
Mătînii la iconostase.

N-am scris povești cu zmei și zîne.
Am scris: „Deșteaptă-te române!”
Ce-a zguduît din temelii
Orînduirii și-mpărății!

E legea sîntă pravoslavă.
Tămîie care urcă-n slavă.
E Horea ce-n acest pămînt
N-are nici cruce, nici mormînt.

Ardeal — Cîmpia Libertății!
Slăvitul soare al dreptății!
Lumină care arde-n sfeșnic!
Al nostru-ai fost! Și vei fi veșnic!

Pr. Traian Rusu-Șirianu

Două întâlniri ecumenice recente

Între 24—26 ianuarie 1989 s-a întrunit în Academia Evanghelică din Hofgeismann (lângă Kassel), în Republica Federală Germania, Prezidium-ul Conferinței Bisericii Europene. Au luat parte Președintele acestei Conferințe, Mitropolitul Alexei de Leningrad, Antonie al Ardealului, Damaschinos al Elveției, Hans Gernot Jung, episcop de Kurhessen — Waldeck (R.F.G.), Dr. Majolaine Chevalier (Franța), Prof. Pertti Pessonen (Finlanda), rev. John Arnold (Anglia), Superintendent Adam Kuczma (Polonia). A luat parte de asemenea Secretarul general al Conferinței Dr. Jean Fischer, Hans Schmocker, secretarul cu probleme financiare, Hermann Goetz, directorul de studii, și alții din conducerea Conferinței de la Geneva.

Pe ordinea de zi au fost probleme curente care cad în competența Prezidium-ului, precum: relațiile cu Biserica romano-catolică, evaluarea întâlnirii de la Erfurt a Conferinței Bisericii Europene și a Consiliului Conferințelor episcopale europene (CCEE) romano-catolice (1988) și organizarea în comun de către aceste două organizații bisericești a Conferinței „Pace prin dreptate” care va avea loc la Basel (Elveția) între 15—21 mai 1989. Precum se vede, agenda a fost ocupată îndeosebi de colaborarea pe plan European a Conferinței Bisericii Europene cu Biserica romano-catolică, care nu sînt membre ale acestei Conferințe.

Cel mai recent eveniment, care a adunat împreună aceste Biserici, a fost cea de a IV-a întâlnire care a avut loc la Erfurt în R.D.G., în septembrie 1988, și care a tratat tema „Via Impărăția Ta”. Evaluarea rezultatelor acestei Conferințe a fost, în general, pozitivă. Ea a dovedit că, chiar dacă nu fac parte din aceeași organizație, Bisericele se află pe platformă comună în ceea ce privește aspirația spre unitate și dorința de conlucrare spre împlinirea îndatoririlor lor creștine în lumea de azi.

Următorul mare eveniment organizat în comun de toate Bisericele din Europa, va fi Conferința „Pace prin dreptate” de la Basel. În vederea punerii la punct a tuturor amănuntelor legate de această Conferință, Prezidium-ul a fixat numărul delegaților fiecărei Biserici (în total peste 700), programul zilnic, temele conferințelor și numele conferențiarilor, temele studiilor biblice și numărul și locul manifestărilor liturgice. Se speră că întâlnirea de la Basel va putea da o mărturie comună despre voința de pace a tuturor Bisericii și a tuturor creștinilor, cu încredințarea că pentru asigurarea unei păci trainice e nevoie ca ea să fie întemeiată pe dreptate socială în lume. Să fie soluționate problemele care mai promovează încă nedreptatea, inegalitatea, sărăcia, exploatarea și tot felul de discriminări, îndeosebi cele rasiale și economice.

După ce lucrările Prezidium-ului s-au terminat, a început în aceeași localitate o nouă întâlnire și anume a grupului de legătură dintre Conferința Bisericii Europene (C.B.E.) și Consiliul Conferințelor episcopale europene, romano-catolice (C.C.E.E.). Din partea C.B.E. au participat Mitropolitul Alexei al Leningradului, Antonie al Ardealului, episcopul Jung, rev. John Arnold (Anglia), Paolo Spanu (Italia) și secretarul general Jean Fischer. Din partea C.C.E.E. au participat E.S. Cardinalul Carlo Maria Martini al Milanului, episcopii Hans L. Martensen (Danemarca), Paul Werner Scheele (Würzburg R.F.G.), Alois Sustar (Iugoslavia) și secretarul C.C.E.E. Ivo Fürer (Elveția). Din partea ambelor organizații creștine europene au participat la lucrări specialiști și experți în probleme de organizare și în probleme teologice. Această a doua întâlnire a tratat o singură temă: Conferința de la Basel din mai 1989. S-au coordonat lucrările, răspunderile și punctele de vedere ale celor două organizații (C.B.E. și C.C.E.E.) cu privire la reușita Conferinței, constatându-se o desăvârșită identitate de păreri, și faptul că s-au făcut progrese enorme în rezolvarea detaliilor organizatorice.

Printre cei care vor vorbi la Basel, în afară de personalități religioase europene, vor fi și unii laici precum David Steel, membru al Parlamentului englez, Doamna Maria Lourdes de Pintasilgo, fostă președintă a Portugaliei și Dr. Mario Pavan, fost ministru al mediului inconjurător din Italia.

Cel prezenți la întâlnire au ascultat la sfîrșit un raport asupra relațiilor dintre creștini și mahomedani în Europa, și asupra eforturilor ce se fac din ambele părți pentru o bună conviețuire și înțelegere.

Participanții s-au întâlnit cu oficialitățile landului la castelul Trendelburg și au vizitat o fabrică de aparate pentru dialize la Melsungen.

Ambele întruniri de la Hofgeismann au fost, printre altele, și o bună ocazie ca Bisericele din întreaga Europă, din est și din vest, să-și mărturisască idealurile comune de slujire a lui Dumnezeu și a lumii, spre pace prin dreptate.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Dario Raccamello...

(Continuare din pag. a 3-a)

puternică era tradiția isihastă în zona Buzăului.

Partea a doua a tezei poartă titlul „Învățătură lui Vasile despre Rugăciunea lui Iisus” și este formată din opt capitole, dezvoltate în 144 pagini. Capitolele tratează următoarele teme: Capitolul 5 — Definiție (a rugăciunii lui Iisus); capitolul 6 — Lupta duhovnicească; capitolul 7 — Rugăciunea lui Iisus și psalmodia; capitolul 8 — Rugăciunea lui Iisus „practică”; capitolul 9 — Atenția și înțelegerea; capitolul 10 — Pericole și remedii; capitolul 11 — Rugăciunea lui Iisus „contemplativă”; capitolul 12 — Caracteristica și valoarea învățăturii lui Vasile.

După ce autorul face o prezentare pe înțelesul credincioșilor din Occident ce este de fapt în sine Rugăciunea lui Iisus, vechimea ei în practica vieții monahale ortodoxe și treptele rugăciunii inimii, trece la capitolul următor în care arată că cel ce începe lucrarea rugăciunii lui Iisus trebuie să aibă un povățuitor duhovnicesc, fără de care nimeni nu poate deprinde această rugăciune mistică. Prima treaptă a acestei rugăciuni este repetarea cu evlavie și atenția minții a cuvintelor ei: „Doamne Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. Apoi se trece de la rugăciunea orală, rostită cu buzele, la rugăciunea rostită în taină, fără cuvinte, însă cu multă luare aminte, cu simțirea inimii și chiar cu lacrimi. Pentru a ajunge aici cel ce se roagă trebuie să se lupte mult cu sine pentru a-și înfrina limba de la multa vorbire și mîntea de la gândurile rele și imaginației. În capitolul 7 se afirmă că rugăciunea lui Iisus, nu înălțură slujbele de la biserică, psaltirea, cântările de la strană, ci dimpotrivă, le ajută să fie făcute cu multă atenție și credință, ca în fața lui Dumnezeu.

Cel ce ajunge pînă aici se află la jumătatea urcusului duhovnicesc. Acum rugătorul poate repeta permanent rugăciunea fără osteneală, devenind o „practică” firească. Rugăciunea se repetă singură, însoțită uneori de lacrimi și de o mare bucurie interioară. În capitolul 9 se vorbește despre rolul atenției minții la unirea ei cu simțirea inimii. Când aceste două se vor uni, cu darul lui Hristos, ajungem la treapta cea mai înaltă a rugăciunii inimii, treaptă la care nu mulți reușesc să ajungă.

În capitolul 10 autorul vorbește, inspirat din scrierile Starețului Vasile, despre pericolele sau obstacolele care stau la poarta inimii și nu lasă să coboare mîntea, adică atenția ei în camera cea de taină a inimii. Aceste așa-zise „vămii” sau pericole sînt două: pericolul imaginației și al minirii. Mîntea trebuie să coboare în inimă mută, surdă și orbă, adică fără nici un fel de imaginație și într-un adînc de smerenie. Altfel nu se poate realiza această unire mistică și deci rugătorul nu poate ajunge la adevărata rugăciune a inimii. Pentru aceasta el trebuie să se lupte împotriva acestor două obstacole, și căeră harul lui Dumnezeu cu lacrimi ca să-l izbăvească Dumnezeu de aceste pericole.

Odată ajunsă mîntea, adică gândurile ei cele curate în inimă atunci se ajunge la treapta cea mai înaltă a rugăciunii curate, numită rugăciunea lui Iisus, sau rugăciunea inimii. Aceasta este caracterizată printr-o mare căldură interioară desupra inimii, printr-o bucurie negrăită în inimă, străină de cele obișnuite, printr-un adînc de smerenie și prin multe lacrimi. Sfinții Părinți, numesc treapta aceasta de rugăciune „rugăciune contemplativă”.

În „Concluzie”, autorul face o succintă prezentare a importanței și scopului următor de rugăciunea lui Iisus în scrierile Starețului Vasile, care este trăirea monahală permanent în unire cu Hristos, în bucuria Duhului Sfînt. Căci numai neîncetata rugăciune din inimă menține sufletul nostru în unire totală și permanentă cu Hristos, prin harul Duhului Sfînt. Starețul Vasile cere ca și mireni evlavioși să practice această sfințită rugăciune, căci ea nu este rezervată numai călugărilor, ci tuturor celor ce caută și nădăjduiesc în viața veșnică. Pe lângă rugăciunea inimii, starețul Vasile mai cere călugărilor să păzească poruncile Domnului, să aibă frica de Dumnezeu, să citească Sfînta Scriptură și să aibă ascultare duhovnicescă. Numai toate aceste virtuți la un loc pot asigura mîntuirea sufletelor noastre.

Ultima concluzie a autorului, părintele Moise-Dario Raccamello este constatarea că în Moldova și Muntenia, respectiv în zona Vrancei și Buzăului exista încă din secolele XVI—XVII o puternică vatră monahală cu o veche tradiție isihastă românească. Or, Starețul Vasile a crescut, s-a format și a rodit în această mare vatră monahală românească, ale căruia roade s-au răspîndit atît în țara noastră, cît și dincolo de hotarele ei, dînd mișcării isihaste de la Poiana Mărului dimensiuni europene. Și aceasta cu atît mai mult, cu cît opera marelui stareț de la Poiana Mărului interesează și astăzi lumea creștină de peste hotare.

Semnalăm... Semnalăm...

● Un studiu extrem de important asupra așezărilor isihaste din sec. XIV din părțile Buzăului, semnează Vasile Boroneanț în rev. „Monumente istorice și de artă” (1, 1988, p. 46—60), sub titlul Peștera de la Nucu Bozioru (jud. Buzău), monument al artei preistorice. Titlul pune accentul pe prezența în aceste peșteri — pentru că de fapt vorbește de mult mai multe — pe lângă urmele creștine și a unor elemente de artă preistorică, probabil vechi de 1200—2000 de ani înainte de Hristos, din timpul cînd trăitori ai altor forme de viață au folosit aceste peșteri potrivit cu nivelul lor de preocupări și de viață spirituală și de cultură. Ne interesează desigur și cei din secolul al XIV-lea creștin, dar și cei mai vechi cu trei-patru milenii. Erau tot strămoși ai noștri pe vatra pe care s-a format poporul român.

Se știe că printre cercetătorii acestor peșteri, un deschizător de drumuri a fost Al. Odobescu, apoi Bazil Iorgulescu ș.a. Vasile Boroneanț trece prin cea mai mare parte a bibliografiei temei, studiul său constituind o importantă contribuție la cunoașterea rostului acestor peșteri și a proiectarea unor lumini noi spre un trecut despre care ar trebui toți să facem eforturi să aflăm cît mai mult. E istoria rădăcinilor noastre, istoria ființei românești de azi, cu tot ceea ce o alcătuiește. Ce poate fi mai pasionant decît reconstituirea unei astfel de biografii!

● Cornelia Bodea și Hugh Seton-Watson semnează cartea: R. W. SETON-WATSON ȘI ROMÂNII 1906—1920 (Buc. 1988, ed. Științific și Enciclopedică) Hugh Seton-Watson este fiul marelui prieten al românilor R. W. Seton-Watson cunoscut și sub numele de SCOTUS VIATOR. Cartea cuprinde opiniile acestuia din urmă și ale altor britanici despre români și istoria lor, iar în partea a II-a corespundența lui cu personalități românești, studii despre România și studii ale românilor despre el. La redactarea cărții au contribuit Marcu Popa, Sergiu Celac, Adriana Sofian și Horia Matei.

R. W. Seton-Watson a scris printre altele: Racial problems in Hungary (1908); Corruption and Reform in Hungary (1911); A History of the Romanians from Roman Time to the Completion of Unity (1934). A fost cu inima și cu solide argumente istorice, întotdeauna de partea românilor. Iată ce îi scria în 1915 lui Octavian Goga:

„Jubite prietene, nu vreau să mă întorc în țara mea fără a nu-ți mai trimite o ultimă salutare. Cînd ne întîlnisem mai pe urmă, cine ar fi gîndit că a sosit și pentru poporul românesc ceasul hotărîtor. Principiul naționalității străbate și învinge în ciuda tuturor obstacolelor și am convingerea fermă că are să învingă în Europa întreagă”. „Eu vă doresc din toată inima să vă realizați unitatea națională — condiția unui viitor mai fericit”.

R. W. Watson a trăit să vadă acest eveniment la 1 decembrie 1918. Români nu-l uită, tot așa cum nu uită 1 decembrie 1918!

● Al unsprezecelea Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic (1988) al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului cuprinde învățătură arhiericească (I. P. S. Teofil și P. S. Episcop-vicar Iustinian) îndrumări misionare și studii legate de marile aniversări ale anului: unirea din 1918 (pr. dr. Al. Moraru, Vasile Rebreanu, prof. George Șerban), revoluția din 1848 (pr. dr. Mircea Păcurariu), Biblia de la București (prof. Elena Ardeleanu), prima traducere a Noului Testament (prof. Monica Neaga), 300 de ani de la urcarea pe tron a lui Constantin Brîncoveanu (pr. prof. Remus Lazăr) ș.a.

Sub genericul „Gînd și suflet românesc” sînt adunate studii despre Șaguna (diac. dr. Ioan Vasile Leb, Aurel Ion Cîmpeanu), despre Gavril Hango (Ioan Chirilă), despre Al. Mateevici (arhid. Iustin Tira), despre Silviu Dragomir (pr. Simion Coman) ș.a. Arhid. Iustin Tira povestește cum s-a aniversat la 3 dec. 1987 împlinirea a 30 de ani de păstorire la Cluj a I. P. S. Arhiepiscop Teofil Herineanu. O generație. Acum e pe al doilea an din a doua. Mulți înainte!

Îndrumătorul poartă și el semnele maturității.

● „Ierburile sînt cuvinte ale pămîntului” (Valeriu Anania, în povestirea Talanga, în „Mitropolia Olteniei” XXXIX, 6, 1987, p. 21). Povestirea confirmă, dacă mai era nevoie, darul de povestitor al celui știut mai ales ca poet și dramaturg.

În același număr al revistei, în continuare sub genericul „Studii și articole”, Ion Chelcea semnează un studiu Despre hrana rituală la români (p. 37—56). Un interesant capitol dintr-o mitologie românească în curs de alcătuire. Romulus Vulcănescu; (București, 1987), i-a pus temelii anume, adunînd-o din nenumărate studii răzlețe de dinainte și, evident, mai ales din cercetările proprii, dar cartea sa va stimula noi contribuții — domeniul e din categoria celor ineputabile — și vom avea în felul acesta, tot mai adunat un tezaur și un fapt de cultură originală, specifică ființei și genului pămîntului și neamului românesc.

● Un studiu alcătuit după toate rigorile genului, cu care de altfel ne-a obișnuit tot prin ce scrie, semnează Al. Zub, sub titlul: Întrebuintarea Sfîntei Scripturi la noi, de-a lungul veacurilor. Cu prilejul împlinirii a 300 de ani de la tipărirea Bibliei în limba română (Mitropolia Olteniei, XL, 1, 1988, p. 9—22).

● Răsunetul internațional al luptei românilor pentru unitatea națională (Cluj-Napoca, 1980), a apărut într-o versiune revizuită în limba franceză, în editura Academiei R.S.R., sub titlul: L'OPINION PUBLIQUE INTERNATIONALE ET LE PROBLEME DE L'UNITE NATIONALE ET POLITIQUE DES ROUMAINS (București, 1988, 210 p.).

O carte de referință și de mare utilitate pentru cei care nu au acces la limba română. Au acum, în problemă, acces la adevărul istoric!

Autori, două nume de mare prestigiu: Ștefan Pascu și C. Gh. Marinescu.

● Un volum de studii și cuvîntări, cu caracter misionar liturgic, a publicat P. S. Dr. Vasile Coman al Oradei, sub titlul: ÎN APĂRAREA UNITĂȚII CREDINȚEI STRĂBUNE (Oradea, 1988, 310 p.). Expuneri fluente, bine documentate, de mare actualitate și utilitate pentru preoți și credincioși. Partea liturgică face accesibile înțelesurile tainice ale slujbelor, ale simbolurilor și ale „preînchipuirilor”, integrînd în ea și largi comentarii la Fericiții și la Tatăl nostru. Cartea este, în afară de ceea ce conține, și dovada unei activități pastorale, predicatoriale și liturgice a unui arhieru dedicat, „după rînduială”, misiunii sale.

ANTONIE P.

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ ORGANIZATĂ DE ACADEMIA R. S. ROMÂNIA ȘI DEDICATĂ BIBLIEI DE LA BUCUREȘTI

(Continuare din pag. 1-a)

sată, înții de toate, prin repitarea integrală a acesteia, sub direcția îngrijire a P. F. Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Tot prin purtarea de grijă și sub patronajul Prea Fericitului Saie a fost organizat, la Institutul teologic universitar din București, în ziua de 17 noiembrie 1988, un simpozion dedicat aceleiași manifestări.

Biblia lui Șerban, repitată integral pentru prima dată, exact la trei veacuri de la apariția sa, a fost apoi aniversată prin simpozionul de la Geneva din noiembrie 1988, prezidat de către I. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului și prin Simpozionul de la Viena, prezidat de către I. P. S. Mitropolit NICOLAE al Banatului.

Șirul acestor întruniri cu caracter aniversar, dedicate Bibliei lui Șerban la trei sute de ani de la apariție, a culminat la sfîrșitul anului 1988 cu sesiunea științifică organizată de Academia R.S.R., în ziua de miercuri 28 decembrie 1988, în Sala prezidiului Academiei, din Calea Victoriei nr. 125, cu tema: „Biblia de la București — Monument al culturii Române”.

Această sesiune științifică a fost prezidată de doamna Prof. Dr. Zoe Dumitrescu Bușulenga, membru corespondent al Academiei R.S.R. și a constat din prezentarea următoarelor comunicări:

1. Zoe Dumitrescu Bușulenga: 1688 Moment fundamental în cristalizarea spiritualității române;

2. I. C. Chitîmia: Texte și motive laice în „Biblia lui Șerban Cantacuzino”;

3. Viorel Ionită: Biblia lui Șerban în contextul traducerilor europene.

4. Cătălina Velculescu: Istorie și Alegorie în Biblia lui Șerban.

5. Pandeia Olteanu: Rolul slavonismelor în determinarea izvoarelor „Bibliei de la București”;

6. Mihael Moraru: Funcția stilistică a calculului sematic în „Biblia de la București”;

7. Stela Toma: Profesiuni de credință în „Biblia de la București”;

8. Adriana Ștefănescu-Mitu: Circulația „Bibliei de la București” — expresie a unității spirituale românești.

Comunicările de mai sus au evidențiat, la nivelul celui mai înalt forum de cultură și știință românească, rolul decisiv al Bibliei de la București în promovarea culturii și a spiritualității românești și la acest nivel a fost subliniat faptul că actualul suprem al acestei aniversări a fost marcat de repitarea textului de acum trei sute de ani, prin grija P. F. Părinte Patriarh TEOCTIST. Reeditarea Bibliei lui Șerban în condiții grafice de excepție, pune la îndemîna credincioșilor și a cercetătorilor textul atît de valoros al primei Biblii românești, text fundamental în istoria culturii și a spiritualității românești.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; tehnoredactori: Arhid. Ezechiel Oancea, Pr. Teodor Damian; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA”, sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66